

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

S. KAULBERG

HÆTTEMAAGEN

LARUS RIDIBUNDUS

185

AUG. OLSENS BOGHADEL
KBHN. HELLERUP

S. KAULBERG

HÆTTEMAAGEN

LARUS RIDIBUNDUS

FAGLIG LÆSNING NR. 185

TIDSSKRIFT FOR SKOLE OG HJEM

NITTENDE AARGANG — 5. HÆFTE

58.8
Ka 86.1
h

Redigeret af JØRGEN BANKE og S. P. FREDEBO
AUG. OLSENS BOGHANDEL, HELLERUP

1946

Indhold:

Paa Tur til Saltholm	Side	5
Udseende	—	6
Forekomst	—	7
Rede og Æg	—	8
Fjender	—	11
Ungerne	—	12
Forhold til andre Fugle	—	16
Hættemaager i København	—	17
Træk	—	18
Føde	—	20
Andre Maagearter	—	22

Fotografierne optaget i Samarbejde med
Kommunelærer E. Schmelling.

163

1944-45

HÆTTEMAAGEN.

En af de sidste Dage i Maj tog vi Beslutningen.

Grunden var egentlig den, at Vejret var saa dejligt. Solen skinnede fra en skyfri Himmel, Luften var lys og let, noget kølig maaske, som saa ofte i det danske Foraar, men ude i Naturen begyndte der at ske store Ting, og det lokkede.

Snart var Rygsækkene pakkede, og af Sted gik det paa Cyklerne gennem den morgentravle By, for det var jo Hverdag — men Skolefriday, og længe varede det ikke, før den støvede By laa bag os.

Turens første Maal var Kastrup. Nede i Havnen var der Travlhed. Postbaaden til Saltholm var ved at tage de sidste Pakker og Passagerer om Bord, og Baadføreren havde travlt med at faa Motoren varmet op.

Vi stillede Cyklerne, laasede dem forsvarligt og sprang ned i Baaden med et lystigt „God Morgen”, der straks blev besvaret af den lille morgenduelige Flok.

Saltholmsfarere er et Folkefærd for sig. Der er en egen hyggelig Stemning om Bord i det lille Fartøj. Det dufter af Tjære, Petroleum og Havluft, og man hygger sig i en lun Krog af Dækshuset eller smøger Kraven op om Ørerne og kravler op forude, hvor man sidder med Benene dinglede ud over Rælingen for rigtigt at nyde Overfarten.

Snart staar den lille Skude ud af Havnen, medens en Flok Maager, der følger efter i Kølvandet, med høje Skrig ønsker Lykke paa Rejsen.

Efter en Overfart paa ca. 1 Time lægger Baaden

til ved „Fuglenes Ø i Øresund”, og nu begynder en spændende Vandring.

Saltholm er en eneste stor græsklædt Ø. En Mængde Køer og Heste, der bliver færget herover i Sommer-tiden, gaar fredeligt omkring og græsser. Egentlige Veje findes ikke, kun smaa fasttrampede Stier, der forbinder de tre ensomt liggende Gaarde. Ellers ligger Øen hen, som den blev skabt fra Naturens Haand. En barsk Natur, men et herligt, fredfyldt Sted. Især naar man vandrer omkring paa den sydlige Del af Øen, føler man sig fjernet tusind Mile fra Hovedstaden, der dog er saa nær, at man overalt fra Øen ser dens Taarne i Horisonten mod Vest.

Men Saltholm er først og fremmest Fuglenes Ø.

Ude langs Stranden flyver Maager og Terner omkring og søger efter Føde. Paa Stenene i Strandkan-ten sidder Skalleslugere og Ederfugle, som ser nysgerrigt ind efter os, medens Strandskader og Præste-kraver løber ængsteligt skrigende om paa Bredden, og inde over Øen tumler Viben sig i Luften, og dens Stemme blander sig med Rødbenets skarpe Fløjt, Ry-lens morsomme, snurrende Foraarssang og en Mængde andre Fuglestemmer. Brushanerne kæmper drabe-lige Kampe om Hunnerne, og mange forskellige Ande-fugle flyver op for vore Fødder. Flere af dem har saa pragtfulde Farver, at man føler sig hensat til Troper-nes Farveglød.

Allesammen har Reder nu. De fleste med Æg og nogle endda med Unger, og vi maa passe paa, hvor vi sætter vore Fødder, at vi ikke skal komme til at gøre Fortræd.

Langt de talrigste Fugle er dog Maagerne. Vi ser baade Hættemaager, Stormmaager, Sølvmaager og en-kelte Svartbag, men vil man rigtigt lære Fuglene at kende, skal man tage een Fugl ad Gangen, og vi vil i Dag begynde med Hættemaagen.

Ved Øens nordlige, og især ved dens sydlige Ky-ster findes adskillige Hættemaagekolonier, og vi be-giver os ud til en af dem.

Det er forholdsvis let at finde frem til dem, naar man kender deres Stemmer, der Dagen igennem ly-

der som et brusende, larmende Kor og stiger til et øresønderrivende Skraal i det Øjeblik, man betræder Koloniens Omraade.

Der er næppe nogen anden dansk Fugl, der kan findes ynglende i saa store Mængder paa et begrænset Omraade som Hættemaagen, maaske lige undtagen

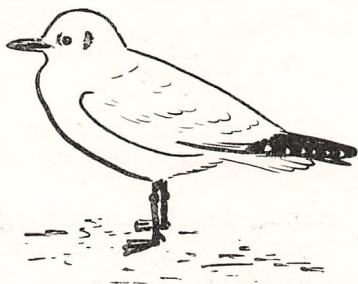
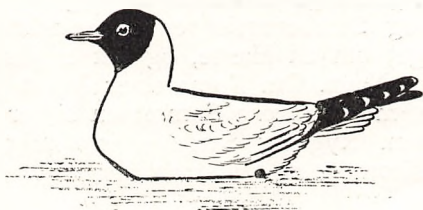

Fig. 1. Svømmende Hættemaage i Sommerdragt og staaende Hættemaage i Vinterdragt. Læg Mærke til, at Ligevægtstillingen hos den svømmende Fugl er forskellig fra den staaendes og bevirker, at Vingespidsen hos den svømmende peger skraat opad, medens Benenes Angrebsstilling rykker bagud.

Splitternen, der undertiden yngler i Koloni sammen med den.

Ganske tæt ligger Rede ved Rede, og det er næsten umuligt at komme gennem Kolonien uden at træde i dem.

At man ikke er velkommen i Maagernes Selskab, skal man snart faa at føle. Med arrige Vræl styrter de sig ned over os og søger paa denne Maade at jage

os bort. Inden vi trækker os tilbage, opdager vi en død Hættemaage, og den tager vi med os.

Det er ret almindeligt at finde døde Maager i Kolonien, og man mener, at det maaske skyldes Sygdom i de indre Organer under Æglægningen.

Ved Hjælp af den døde Maage kan vi imidlertid skaffe os et grundigt Kendskab til Fuglens Udseende.

Hovedet og Strubepartiet er chokoladefarvet. Det minder meget om en Hætte, og det er den, der har givet Fuglen Navn. Om Foraaret er den meget mørk, næsten sort, men hen paa Sommeren bliver den mere bleg i Farven. Ryg og Skuldre er smukt sølvgraa, Resten af Kroppen er hvid paa vor døde Fugl, men

Fig. 2. Kredsende Hættemaage.
Den relativt lille Krop har et meget stort Bæreplan.

ser vi paa de levende, der flyver omkring os, opdager vi, at de paa Bryst og Bug har et smukt rosenrødt Skær, men det forsvinder faa Timer efter Fuglens Død. Næb og Ben er smukt mørkerøde og Vingerne umaadeligt lange, hvilket skyldes de stærkt forlængede Haandsvingfjer og talrige korte Armsvingfjer.

Flugten er ikke særlig hurtig, men overordentlig udholdende. Ofte ser man Maager kredse højt til Vejrs næsten uden at bevæge Vingerne. Det sker gerne paa varme Solskinsdage og skyldes opgaaende Luftstrømme.

Hættemaagen er og bliver en Skønhedsaabenbaring, naar den let og elegant boltrer sig i Luften og lader sine smukke Farver lyse i Solskinnet mod den forårsblaa Himmel.

Saa længe, vi opholder os i Maagekolonien, hersker der vild Forvirring, men vi behøver blot at fjerne os en 20—30 Meter og lægge os i Græsset, saa fal-

der der lidt efter lidt Ro over Fuglene, og Livet begynder at gaa sin vante Gang.

Vi kommer nu ikke til at kede os. Hvert Øjeblik sker der noget nyt, og vi maa bruge Øjnene godt for at faa det hele med og allerhelst væbne os med en Kikkert.

Foruden Kolonierne paa Saltholm findes mange an-

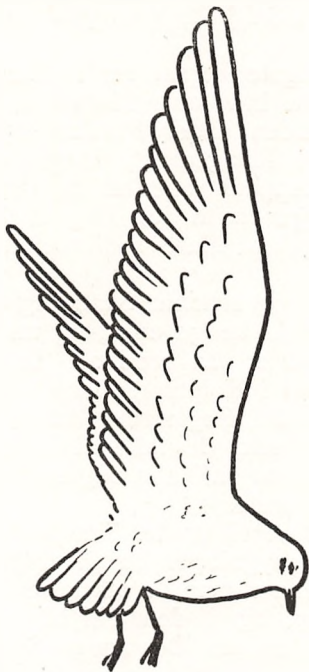

Fig. 3. Den slaar Vingerne sammen over Ryggen og falder hurtigt nedad.

dre Kolonier spredt ud over det ganske Land. Hættemaagen er saaledes en hyppig Ynglefugl i alle Landsdele, naar lige undtages Bornholm, hvor den først i de allerseneste Aar er begyndt at yngle.

Langt de største Kolonier findes i Vejlerne oppe ved Limfjorden, hvor Antallet af rugende Par angives til omkring 70.000.

I alt ruger der hvert Aar omkring $\frac{1}{2}$ Million Hættemaager i Danmark.

Kolonierne findes ikke alene ved vore Strande, men ogsaa ved Moser og Søer; kendt er f. Eks. den store Koloni i Søborg Mose ved København.

Vi vil nu i det følgende skildre Hættemaagens Liv, som det former sig Aaret rundt, og som det kan iagttages saavel paa Saltholm som paa mange andre Steder i Landet.

I det allertidligste Foraar ser vi Hættemaager inde over Land, gerne inde over Markerne, hvor de ivrigt følger Pløjemanden under Foraarspløjningen i Selskab med andre Maagearter, Krager og Stære, som alle med stor Appetit æder af de Orme og Larver, Plovjernet bringer frem for Dagens Lys; men allerede i Slutningen af Marts indfinder de sig paa Yngleomraadet.

En mere arrig og stridbar Skabning end Hættemaagen skal man lede længe efter, og man undres over, at en Fugl med et saa stridbart Temperament kan finde sig i at bo i Kolonier. Det er nemlig ikke alene over for andre Fuglearter, de er stridbare, selv egne Artsfæller kan de ikke enes med. De taaler simpelt hen ikke, at en Nabo betræder deres eget lille private Redeomraade.

Fra Midten af April er der Travlhed hos Maagefolket. Det er Redebygningen og Parringen, der optager Sindene. Overalt ser man de taktfaste Vingeslag af de bejlende Hanner, og i den Tid bliver Larmen ligesom lidt mere dæmpet. Det arrige Skraal afløses for en Tid af en mere kælen, kurrende Lyd, og i denne Tid kan man se Hannerne boltre sig i Luften i deres karakteristiske Parringsflugt. Næsten lodret stiger de højt til Vejrs, hvorefter de paa stive Vinger lader sig styrte ned gennem Luften i en brat Kurve.

Hættemaagernes Reder kan være af højst forskelligt Udseende.

Paa Strandengen bygger de Reder af Tang, tørre Strandplanter og Græs, men i Mosen bygger de ofte ude i Rørsumpen paa $\frac{1}{2}$ m Vand eller mere, og her skal der en anselig Mængde Redemateriale til, før

Reden er i Stand til at modstaa Bølgeslag og varierende Vandstand.

Dagen igennem kommer de flyvende med Planter og Straa, ofte paa $\frac{1}{2}$ m's Længde eller mere, og det er fornøjeligt at se den Iver, hvormed de arbejder paa at faa Straaene lagt paa den mest fordelagtige Maade.

I Søborg Mose ser man ofte Hættemaager bortsnappe Redemateriale fra en af Svanerederne, medens den

Fig. 4. Hættemaagerede med 3 Æg.

Naar Reden bygges paa sumpet Grund, gøres den saa høj, at den kan modstaa Bølgeslag og varierende Vandstand.

rugende Fugl ligger og sover paa Reden — ikke fordi det er knapt med Rør og Straa, men sikkert fordi der er mere Sport i at stjæle det fra Mosens store Maje-stæt.

Saalænge der endnu ikke er Æg i Rederne, letter hele Flokken henimod Aften og flyver ud til det aabne Vand ved Stranden, hvor de møder andre Flokke, og naar de alle er samlede, er der en Larm og Støj, der trodser enhver Beskrivelse.

Kun lige omkring Midnat er der stille, men saasnart Dagen gryr, vender hele Flokken tilbage til Yngleter-

rænet med ikke mindre Larm og Spektakkel. Paa disse lokale Træk følger de ofte ganske bestemte Ruter.

Allerede i Slutningen af April finder vi de første Reder med Æg, men Æglægningen tager først rigtig Fart lidt ind i Maj. Paa de Steder, hvor der foretages Ægindsamling, bliver Tiden dog noget forskudt.

Det er nemlig tilladt at indsamle Hætte og Stormmaageæg indtil 25. Maj, vel at mærke saadan at forstaa, at det er tilladt de faa Personer, der har opnaaet denne særlige Tilladelse.

Det normale Antal Æg er 3, og disse ret store Æg bliver lagt i Løbet af 4—5 Døgn.

Æggene er smukt olivenbrune med brunsorte Pletter, men kan variere en Del lige fra rødbrun og grøn til lyseblaa eller næsten helt hvide.

Trods den ihærdige Indsamling af Æg, breder Maagerne sig alligevel stærkt, thi kort Tid efter, at Reden er plyndret, lægger de et nyt Kuld, der dog ofte kun er paa 2 eller maaske 1 Æg, og dette kan gentage sig 2—3 Gange i samme Sommer.

Snart ligger de rugende Fugle og varmer og skærmer deres Æg, men man maa endelig ikke tro, at der bliver mere stille af den Grund. Ustandseligt skal de se efter, hvad der foregaar i Naboens Rede og naar som helst give deres Mening til Kende.

Helt galt bliver det, naar Ungerne kommer frem. Ve den Unge, der vover sig ind paa Naboens Omraade. Den bliver i den Grad overdænget med Næbhug og Vingeslag, at man venter at se den ligge død paa Stedet, men den er aabenbart haardfør nok til at taale Strabadserne. Vild af Skræk tumler den tilbage til sit mødrene Ophav, der selvfølgelig straks er paa Vej til at blande sig i Stridighederne.

En sjælden Gang kan der som paa et givet Signal blive ganske stille i hele Maagefolket, og i samme Øjeblik gaar hele Flokken paa Vingerne, men længe varer det ikke, før de atter slaar ned paa Rederne under et øresønderrivende Skraal.

Paa nogen Afstand smelter de mange Maageskrig sammen til en ejendommelig vedvarende Tone, abso-

lut ikke uden Skønhed og medvirkende til at give Landskabet en særegen Karakter.

Medens der sædvanligvis hersker Kiv og Strid Maagerne imellem, saa kan der dog skabes Situationer, der faar dem til at glemme private Stridigheder, nemlig naar det gælder Kampen mod en fælles Fjende.

Rovfugle kommer sjældent paa Besøg, dertil er de for kloge. De vælger mere ensomt omstrejfende Maager til Bytte, men det hænder jo, at Kragen viser sig

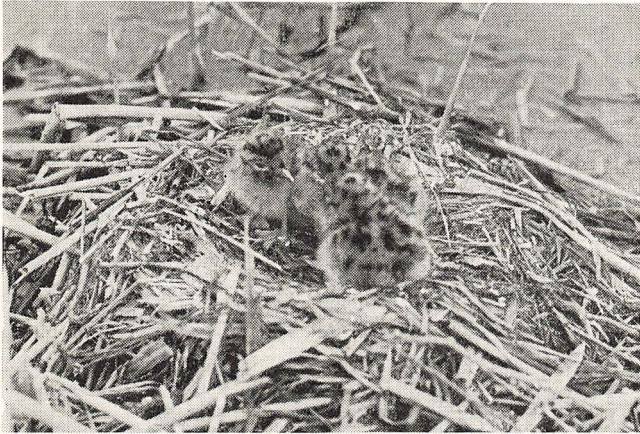

Fig. 5. I Begyndelsen af Juni kommer Ungerne frem. Den spættede Dundragt bevirker, at det er meget svært at faa Øje paa dem.

ude over det aabne Land i Haab om at finde en ubevogtet Rede, og sker det da, at den uforvarende kommer Kolonien for nær, faar den en Sværm af Maager over sig. Den maa skyndsomt fortrække og bliver endda fulgt et godt Stykke paa Vej, for det kan nu godt tage sin Tid, inden Maagerne faar sagt det sidste Ord til deres svorne Fjende.

Hættemaagernes værste Fjende næst efter Mennesket er dog Sølvmaagen. Den tager dens Æg og Unger og tager sig tillige ofte den Frihed at bygge sin Rede midt i Hættemaagekolonien.

Rugetiden varer 27 Døgn, og Hannen og Hunnen skiftes til at ruge Æggene, der som Regel klækkes et Stykke ind i Juni.

De smaa Unger kommer ret fuldkomne til Verden og er nogle allerkæreste smaa Skabninger. De er gulbrune med spredte mørke Pletter, og deres Farve falder i den Grad sammen med det visne Græs, at de

Fig. 6. Rugende Hættemaage — opmærksomt spejdende.

er meget svære at faa Øje paa; man siger, at de har Beskyttelsesfarver, og saa længe de endnu ikke har lært at bruge Vingerne, søger de at undgaa Efterstræbelser paa den Maade, at de i samme Øjeblik, de gamle giver Varselsskriget, kravler ud af Reden og borer sig ned i Græsset eller trykker sig op til en Tue eller Sten, og herfra flytter de sig ikke, selv om man kommer dem saa nær, at man træder paa dem, med mindre de ligger nær ved det aabne Vand.

Man vil da se de smaa opskræmte Unger pile af Sted ned til Vandkanten og hurtigt svømme ud, medens de gamle i Luften følger Ungerne paa deres Flugt, og først naar Faren er ovre, giver de Ungerne Tegn til atter at nærme sig Land.

Saa længe Ungerne er smaa, maa de mades af Forældrene, der gylper Føden op til dem. Det er især halvtfordøjede Regnorme, de sætter Pris paa i denne

Fig. 7. Hættemaagesværm.

Maagerne er blevet bange for et eller andet og fløjet op fra Rederne, der findes i Hundredvis mellem Tagrørene.

Tid. I Begyndelsen kan de dog ikke spise alt, hvad der bliver serveret, hvorfor de gamle, naar Ungernes Sult er stillet, atter sluger Resten; men senere vokser Appetitten, og længe varer det ikke, før de med Begærlighed sluger alt, hvad de flittige Forældre kan overkomme at bringe hjem til dem.

Lige saa smuk Dunungen er, lige saa grim bliver den i Opvækstperioden. Laset og tjavset af affaldende Dun mellem de frembrydende Fjer, der har en uren graabrun Farve, og dertil en graadig Skrighals, der altid er parat til at tigge om Føde, saa snart en af Forældrene slaar ned ved Siden af den, ja, den har

ofte slet ikke Tid til at vente paa, at Føden bliver gylpet op til den, men stikker Næbbet ind i den gamles for at hale Føden til sig.

Der skal nu ogsaa meget Mad til, naar man vokser med en saadan Fart. I Løbet af blot 3—4 Uger er Ungerne flyvefærdige; endnu et Par Dage tager Forældrene sig af dem, men saa maa de ud i Livet og klare sig selv.

Fig. 8. Det er ret almindeligt at finde døde Hættemaager i Rugekolonierne.

Lidt efter lidt bryder de hvide Fjer frem, men helt voksen bliver Hættemaagen først i det tredie Foraar. Saa er de forplantningsdygtige og bliver taalt i Ynglekolonien.

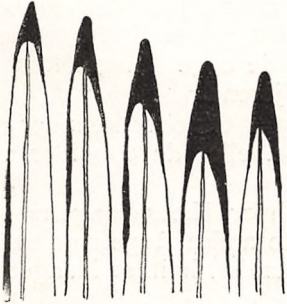
Den unge Hættemaage kendes fra den gamle paa sit kødfarvede Næb, de graagule Fødder og den sorte Halespids. Hos de voksne Fugle er Hannen og Hunnen ganske ens.

Det er ret almindeligt at finde døde Hættemaageunger i Kolonien, og ganske særligt i kolde og regnfulde Somre. Et Par Dage med Blæst og silende Regn kan mange Dununger ikke overleve. Dundragten bliver gennemvaad, og mange fryser ihjel.

Efterhaanden som Ungerne bliver flyvedygtige, søger de tillige med de gamle Fugle bort fra Koloni-området.

I Begyndelsen slaar de sig ned paa Marker og Enge,

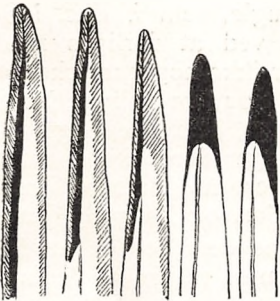
De fem første Svingfjer af:

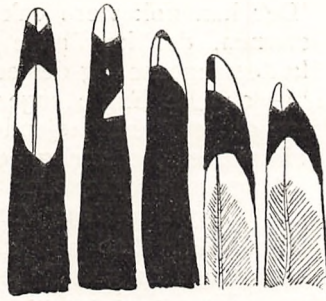
voksen Hættemaage.

Stormmaage.

ung Hættemaage.

Sølvmaage.

Fig. 9. Ikke sjældent finder man Maager som Rester af Rovfugles Maaltider, og da der som Regel ikke er ret meget andet end Vingerne tilbage, kan man ved at se paa de fem yderste Svingfjer konstatere, hvilken Maageart, der har været Rovfuglens Bytte. — De sorte Partier af Fjerene er mere slidstærke end de hvide, det er derfor hensigtsmæssigt, at det sorte fortrinsvis findes paa Fjerspidserne.

eller de strejfer ind over Byerne, hvor man kan se dem slaa sig ned paa større Græsplæner, som de afsøger for Regnorme. Længere hen paa Aaret søger de ud til vore Strande, og de Maager, der paa denne Tid træffes i Øresund, Køge Bugt og den sydlige Del af Kattegat, er kommet dels fra Søborg Mose og dels fra Saltholm.

Paa denne Tid foregaar Fældningen, der for de gamle Fugles Vedkommende betyder et Skifte til helt ny Fjerdragt, medens der hos de unge Maager kun er Tale om en Omfarvning af Fjerene.

Sidst i September eller først i Oktober kommer de ofte tilbage til Ynglepladserne, eller de opholder sig i Nærheden af dem.

Det er hændt paa Steder, hvor Hættemaagerne er blevet meget talrige, at enkelte andre Rugefugle samtidig er helt eller delvis forsvundet, hvilket Maagerne maa bære Skylden for.

Det har imidlertid i de senere Aar vist sig at være en helt forkert Opfattelse.

Der kan nok være enkelte Fugle, som f. Eks. Moseeternen, der kan have svært ved at forliges med Hættemaagerne, og der er heller ikke noget mærkeligt i, at enkelte Fugle søger bort til mere rolige Egne, men det er ganske ejendommeligt, at andre Fugle ligefrem med Forkærlighed anlægger deres Reder midt i Maagekolonierne eller i disses umiddelbare Nærhed. Det gælder især Ænder, Gæs og Lappedykkere.

Dette Naboskab har ikke alene den Fordel, at det skaffer dem en god Redeplads, men tillige, at de faar deres Æg og Unger godt beskyttede mod Ægtyve og Rovfugle, men der er forøvrigt ogsaa Grund til at tro, at Maagerne har deres Fordel derved — især er Gaaesen dem en god Vagtpost.

Ser man en Flok Maager staa inde paa en Græsmark, vil man se, hvorledes de Gang paa Gang strækker Hals og ser sig om for muligt at øjne en Fare, der nærmer sig, men staaer en Gaas i Nærheden, gaar Hættemaagerne ubekymret omkring og søger Føde i Græsset helt overladende Vagttjenesten til

Gaasen. De ved instinktmæssigt, at de kan stole paa dens vaagne Opmærksomhed.

I de senere Aar har Undersøgelser desuden vist, at naar Antallet af ynglende Hættemaager gaar tilbage, gaar ogsaa Antallet af ynglende Andefugle tilbage i det samme Terræn.

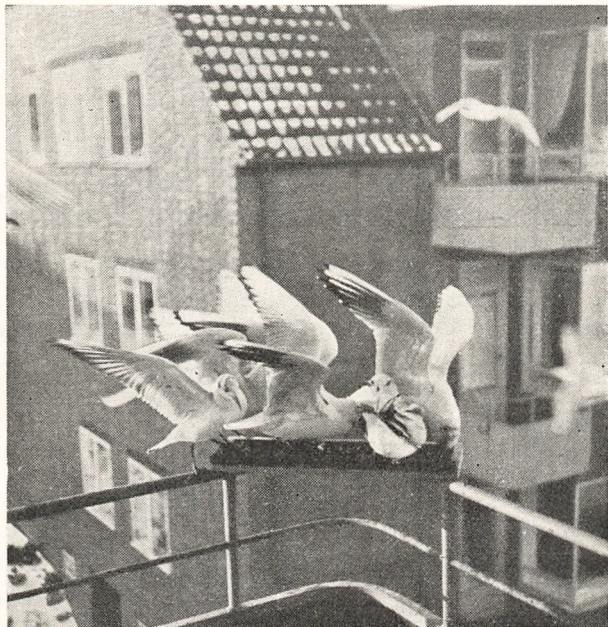

Fig. 10. Ved Vintertid søger mange Hættemaager ind til Byerne og kommer gerne til Foderbrættet. Læg Mærke til, at den brune Hætte er forsvundet.

Faa Fugle har som Hættemaagen været med til at sætte sit Præg paa Byerne — og ganske særligt København.

Saa snart Efteraarsstormene har rusket de sidste guldnede Blade af Træerne og Vinteren begynder at nærme sig, ser man større og mindre Flokke af Hættemaager trække ind mod København og andre Kyst-

byer. De kredser ind over Byens Tage og slaar sig ned ved de større Søer og Parker, eller strejfer omkring for at se, om der hist og her skulde være noget spiseligt at finde.

Mange af os har vist i den Grad vænnet os til at betragte dem som hørende med til Bybilledet, at vi ikke lægger mere Mærke til dem, end f. Eks. til Duerne paa Raadhuspladsen; men det er nu noget ganske andet, naar denne smukke Fugl er blevet en trofast Vintergæst i Storbyen, hvor den netop i den mørke Tid kommer og liver op med sine lyse Farver i Bybilledet.

Saadan har det nemlig ikke altid været, og ældre Folk vil endnu huske de Vintre, hvor Hættemaagen for første Gang forsigtigt viste sig ved Sortedams- og Peblingsøen.

Det skete for godt og vel et halvt Hundrede Aar siden. At angive et bestemt Aarstal kan være noget vanskeligt, da det skete gradvis, men saa meget kan siges, at det i 1889 var første Gang, der saas Hættemaager i København i nævneværdig Mængde. Det var dog først fra 1892, at de rigtig store Indvandringer til Byen begyndte. Samme Aar kom de ogsaa til London, og 1894 tillige til Hamborg.

Før den Tid var den en overmaade sky Fugl, der ved Foraarstid slog sig ned paa afsides liggende Strandenge, hvor de i smaa Kolonier opfostrede deres Unger, for saa hen i September og Oktober at drage mod Syd til Vinterkvarteret i Sydeuropa.

Det er imidlertid kun en ringe Del af vore hjemlige Hættemaager, der bliver her om Vinteren. Resten rejser stadig, for Hovedpartens Vedkommende lidt ind i November, til deres gamle Vinterkvarter mod Syd. Nogle enkelte naar helt ned til Nordafrika, men langt de fleste af de borttrækkende Fugle overvintrer ved Frankrigs, Englands og Spaniens Kyster og især paa Steder, hvor store Floder munder ud i Atlanterhavet, fordi de her har lettest ved at skaffe sig den nødvendigste Føde.

I den Tid har vi en maagefattig Periode, men til Gengæld for de bortrejsende gæstes vi af Nord og

Øst fra kommende Maager. Det drejer sig især om Fugle fra Sverrig, Norge, Finland og Østersølandene, og ejendommeligt nok har det vist sig, at de til København kommende Maager fortrinsvis kommer fra Finland og Estland.

Det er kun om Dagen, at Hættemaagerne opholder

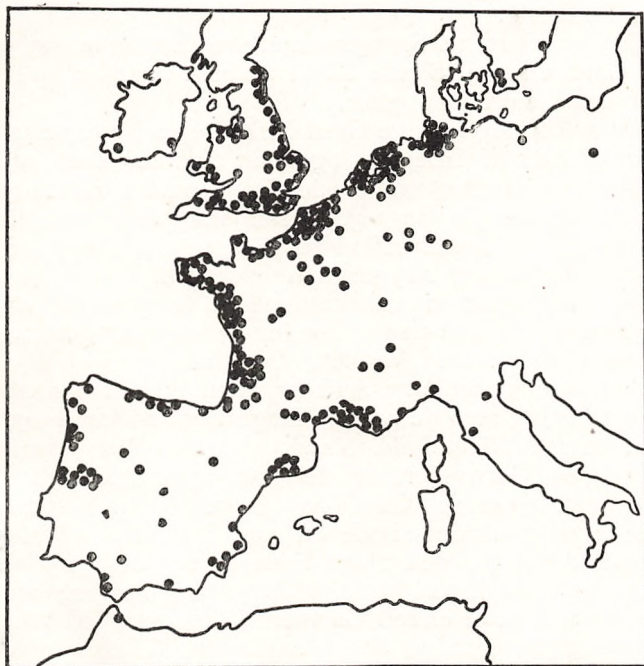

Fig. 11. Kortet viser Hættemaagerens Vinteropholdssteder, saaledes som de er klarlagt gennem de mange Ringmærkningsforsøg. — Prikkerne angiver Fund af Hættemaager, der som Unger er ringmærkede i Danmark.

sig i Storbyen. Saa snart Mørket begynder at sænke sig over Byens Tage, er det, som om deres oprindelige Skyhed vender tilbage, og i smaa Flokke flyver de ud til det aabne Hav. Mærkeligt nok foregaar dette Aftentræk som Regel lydløst hen over Byen.

Hættemaagen maa være i Besiddelse af en enestaaende Tilpasningsevne. Den maa være klog og beregnende, siden den som en sky Fugl fra Danmarks øde Strandenge vandrer ind til den larmende Storby, spiser Brød fra Haanden af Parkens Publikum og kommer til Foderbrættet, selv hvor det er saa lille og utilgængeligt for saa stor en Fugl, at den knap kan faa Fodfæste.

Det er klart, at Spørgsmaalet om Hættemaagen er til Gavn eller til Skade bliver aktuelt, naar de optræder i saa store Mængder.

De æder kun i ringe Grad Fisk. Deres Føde bestaar overvejende af Insekter, og naar man ser dem søge Føde i Strandkanten, er det især mindre Krebsdyr, Orme og Snegle de tager. Især snapper de en Del Smaadyr i Vandoverfladen, idet de højt oppe fra styrter nedad og stryger hen over den.

Det sker ogsaa, at en Hættemaage forsøger sig som Styrtedykker, men den er for let og kommer ikke som Ternen ned under Vandets Overflade.

Den kan ogsaa tage Aadsler, men ikke i saa stor Udstrækning som de andre Maagearter; derimod tager den en Del Planteføde, blandt andet en Del Bær fra Haver og Gartnerier, og det kan ogsaa gaa lidt ud over det nysaaede Korn paa Markerne om Foraaret. Det er dog almindeligvis en saa ringe Del af Maagerne, der tager den Slags Føde til sig, at det i det store og hele ingen praktisk Betydning har, og skulde det ske, at et enkelt Gartneri i længere Tid bliver hjemsogt af dem, er det i saadanne Tilfælde tilladt at skyde dem selv i Fredningstiden.

Hvad de ikke kan fordøje af Føden, gylper de op i Klumper, og det er ikke ualmindeligt at finde Maagegylp mellem Stenene paa Stranden.

Af Regnorme tager de ogsaa en Del, da de halvtfordøjede Regnorme er de spæde Ungers fornemste Føde. Det kan blive en meget travl Tid for Hættemaagerne, da den nærmeste Mark med de fornødne Regnorme ofte kan ligge langt borte, som f. Eks. Tilfældet er paa Saltholm. Naar Ungerne kommer frem herovre, hvor der ikke findes en eneste Regnorm, maa Foræl-

drene mange Gange om Dagen tage Turen fra Salt-holm til Amager Fællid, hvor Regnormene hentes.

I de senere Aar er det tillige blevet almindeligt at se dem søge efter Regnorme i Byens Parkanlæg og paa Plænerne mellem Husene i den mere moderne aabne Bebyggelse. Grunden hertil er sikkert den, at det er lettere at finde Ormene paa de græsslaaede Plæner end mellem det høje, vildtvoksende Græs i Naturen. Det er især efter Regn og henimod Aften, de indfinder sig. De ved instinktmæssigt, at det er paa saadanne Tider, at Regnormen kommer op af Jorden.

Foruden Regnorme tager de en Mængde Insekter fra Jorden, men disse sidste kan de ogsaa tage paa anden Maade.

Læg f. Eks. Mærke til deres Flugtmanøvrer ved Sensommertid. Man ser dem da, mest ved Aftenstid, flyve ude over Marker og Enge eller i store Lysninger i Skoven. De flyver i mærkelige Stød og Kast — i stille Vejr højt oppe — i Blæst nærmere Jorden. De er paa Insektfangst, og manges skadelig Natsommerfugl og Oldenborre havner da i Maagernes Gab.

Det kan derfor slaas fast, at Hættemaagen er langt fra at være en skadelig Fugl, men tværtimod paa mange Maader gør god Gavn, især ved at fortære en Mængde skadelige Insekter.

Det er kun i Sommertiden, Hættemaagen svarer til sit Navn. Ved Efteraarsfældningen forsvinder den brune Hætte paa nær en lille Plet bag ved Øret og en foran Øjet. Desuden er Vinterdragten mere fyldig end Sommerdragten, saa de fryser ikke om Vinteren, selv i de strenge Isvintre klarer de sig godt.

Det er nu heller ikke af Kulde, Fuglene dør om Vinteren, men af Sult, fordi det er umuligt for dem at skaffe sig Føde, naar Sne og Is dækker Jorden og Søer og Have er frosset til; men her hjælper det Maagerne, at de er saa alsidige i deres Fødevalg og kan klare sig med Aadsler og Affald, samt hvad gavmilde Mennesker kaster ud til dem.

Selvfølgerlig kan de mærke Kulden. Se f. Eks. til Hættemaagen, der flyver forbi Vinduet, naar Termometret er kommet et godt Stykke under Nulpunktet.

Man kan slet ikke se dens røde Ben, fordi den i streng Kulde bærer dem gemt dybt i Bugens tætte Fjerdragt.

Men saa snart de første milde Foraarsdage melder sig, ja allerede i Marts Maaned, har den faaet sin brune Hætte paa igen, og saa forlader den atter Storbyen og søger ud til Strand og Mose for at opleve Sommerens korte Eventyr.

Foruden Hættemaagen yngler endnu seks Maagearter i Danmark, men flere af dem er dog meget sjældne.

Den sjældneste er Riden, der er almindelig i arktiske Egne, men i Danmark kun yngler i en lille Koloni paa Hirsholmene udenfor Frederikshavn.

Dernæst kommer Svartbagen, den største af vore Maager. Den kendes foruden paa Størrelsen paa den sorte Overside. Den yngler ved Læsø.

Fig. 12. En Svartbag har et anseligt Vingefang.

Dværgmaagen, den mindste af vore Maager, yngler enkelte Steder i Vestjylland. Den kendes paa sin sorte Hætte.

Sildemaagen ligner Svartbagen, men er noget mindre. Den yngler paa Græsholmen ved Bornholm og paa Anholt.

Sølvmaggen, der ogsaa kaldes Havmaagen, er paa Størrelse med Sildemaagen, men har blaagraa Overside. Paa Fanø findes en Koloni paa ca. 4000 Par, og desuden findes mindre Kolonier rundt omkring i Danmark, bl. a. paa Saltholm.

Endelig maa nævnes Stormmaggen, der er lidt større end Hættemaggen, men mangler Hætten. Den er velkendt som vore Skibes tro Følgesvend, og af dem er der mange Kolonier rundt omkring i Landet.

Man regner med, at Antallet af rugende Maager hvert Aar i Danmark ligger mellem $\frac{3}{4}$ og 1 Million. Heraf udgør Hættemaggen Halvdelen.

Litteratur.

Brehm: Dyrenes Liv.

Dyr i Natur og Museum: 1941.

Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift.
Frem.

Finn Salomonsen: Fugletrækket over Danmark.

Heilmann, Gerhard og A. L. V. Manniche: Danmarks Fugle.
Bd. 2 (1929).

Helms, O.: Danske Fugle ved Stranden (1927).

Rasmussen, C. A.: Fuglelivet ved de danske Strande (1934).

S. Kaulberg: Søborg Mose (udkommer i Beg. af 1947).

Svendsen, Ludvig: Fuglenes Ø i Øresund (1935).

Swanberg, Per Olof: Krankesjön. Et Fuglenes Paradis. (1933).

Vagn Holstein: Strandengens Fugle.
